विष्कम्भगण्डपरिघवर्ज्यं योगेषु कारयेत् ।
श्वेतमैत्रेयगान्धर्व्वेष्वभिजिद्रौहिणेऽपि च ॥
तथा विजयसावित्रे मुहूर्त्ते गृहमारभेत् ।
चन्द्रादित्यबलं लग्नं तथा शुभनिरीक्षितम् ।
प्रासादेऽप्येवमेव स्यात् कूपवापीषु चैव हि ॥"
ऐन्द्रं मृगशिरः ॥ * ॥ मुहूर्त्ते संवर्त्तः ।
"रौद्रः श्वेतश्च मैत्रेयस्तथा शानकटः स्मृतः ।
सावित्रश्च जयन्तश्च गान्धर्व्वः कुतपस्तथा ॥
रौहिणश्च विरिञ्चिश्च विजयो नैर्ऋतस्तथा ।
माहेन्द्रो वारुणश्चैव वटः पञ्चदश स्मृताः ॥"
तेन द्वितीयतृतीयसप्तमाष्टमनवमैकादशपञ्चमान्यतमसमुहूर्त्ते श्वेतादौ वास्तुकर्म्म कुर्य्यात् ।
चैत्रादिफलन्तु नरगृहे देवगृहे तु प्रतिष्ठाकालवशात् तत्कालपरिग्रहः ॥ * ॥ तथा च कल्पतरौ देवीपुराणम् ।
"यस्य देवस्य यः कालः प्रतिष्ठाध्वजरोपणे ।
गर्त्तापूरशिलान्यासे शुभदस्तस्य पूजितः ॥"
यस्य देवस्य प्रतिष्ठाध्वजरोपणे यः कालः शुभदस्तस्य गर्त्तापूरशिलान्यासे गृहारम्भे स कालः पूजित इति ॥ * ॥ प्रतिष्ठाकालश्च मातृस्थे ।
"चैत्रे वा फाल्गुने वापि ज्येष्ठे वा माधवे तथा ।
माघे वा सर्व्वदेवानां प्रतिष्ठा शुभदा भवेत् ॥
प्राप्ते पक्षे शुभे शुक्लमतीते चोत्तरायणे ।
पञ्चमी च द्वितीया च तृतीया सप्तमी तथा ॥
दशमी पौर्णमासी च तथा श्रेष्ठा त्रयोदशी ।
आसु प्रतिष्ठा विधिवत् कृता बहुफला भवेत् ॥"
प्रतिष्ठासमुच्चये ।
"माघे वा फाल्गुने वापि चैत्रवैशाखयोरपि ।
ज्येष्ठाषाढ़कयोर्व्वापि प्रतिष्ठा शुभदा भवेत् ॥"
कल्पतरौ देवीपुराणम् ।
"महिषासुरहन्त्र्याश्च प्रतिष्ठा दक्षिणायने ॥"
ज्योतिषे ।
"गुरोर्भृगोरस्तबाह्ये वार्द्धके सिंहगे गुरौ ।
गुर्व्वादित्ये दशाहे तु वक्रिजीवाष्टविंशके ॥
पूर्व्वराशावनायातातिचारिगुरुवत्सरे ।
प्राग्राशिगन्तृजीवस्य चातिचारे त्रिपञ्चके ॥
कन्याधनुस्तथाष्टे मीनस्थेऽन्ये मलिम्लुचे ।
पौषादिकचतुर्म्मासे चरणाङ्कितवर्षगे ॥
एकेनाह्ना चैकदिने द्वितीयेन दिनत्रये ।
तृतीयेन तु सप्ताहे माङ्गल्यानि विवर्जयेत् ॥
व्रतारम्भप्रतिष्ठे च गृहारम्भप्रवेशने ।
प्रतिष्ठारम्भणे देवकूपादेः परिवर्जयेत् ॥"*॥
स्मृतिसागरे ।
"उल्कापाते च भूकम्पे अकालवर्षगर्जिते ।
वज्रकेतूद्गमोत्पाते ग्रहणे चन्द्रसूर्य्ययोः ॥
प्रयाणन्तु त्यजेत् शूद्रः सप्तरात्रमतः परम् ।
ब्राह्मणः क्षत्रियो वैश्यस्त्यजेत् कर्म्म त्रिरात्रकम् ॥
शूद्रस्त्यक्त्वा चैकरात्रं ततः कर्म्म समाचरेत् ॥"
पराशरः ।
"प्रयाणे सप्तरात्रन्तु त्रिरात्रं व्रतबन्धने ।
एकरात्रं परित्यज्य कुर्य्यात् पाणिग्रहं गृहे ॥"

मत्स्यपुराणे ।
"नवग्रहमखं कृत्वा ततः कर्म्म समाचरेत् ।
अन्यथा फलदं पुंसां न कार्य्यं जायते क्वचित् ॥"
नवग्रहमानभृतवचनम् ।
"पितृभ्यो वृद्धये वृद्धिश्राद्धं दत्त्वा सदक्षिणम् ।
क्रूरभूतबलिञ्चैव संपूज्य वास्तुदेवताः ॥"
एकादिने वास्तुयागगृहोत्सर्गयोः करणे सकृदेव वृद्धिश्राद्धं करणीयम् ।
"गणग्रः क्रियमाणे तु माटभ्यः पूजनं सकृत् ।
सकृदेव भवेत् श्राद्धमादौ न पृथगादिषु ॥"
इति छन्दोगपरिशिष्टात् ॥
मातृस्थे ।
"ऊहापोहार्थतत्त्वज्ञो वास्तुशास्त्रस्य पारगः ।
आचार्य्यश्च भवेन्नित्यं सर्व्वदा दोषवर्जितः ॥"
देवीपुराणम् ।
"प्रासादे च चतुःषष्टिरेकाशीतिपदं गृहे ।
चतुरस्रीकृते क्षेत्रे चाष्टधा नवधा कृते ॥
कोणे रेखास्ततो दत्त्वा नव भागान् प्रकल्पयेत् ।
ईशः कोणार्द्धतो ज्ञेयः पर्जन्यः पदसंस्थितः ॥
द्विपदस्तो जयन्तश्च शक्रः स्यादेककोष्ठगः ।
भास्करश्च पदो ज्ञेयो द्विपदः सत्य उच्यते ॥
भृशः पदस्तो ज्ञातव्यो व्योम चैव पदार्द्धकम् ।
हुताशनः पदार्द्धे तु पूषा च पदसंस्थितः ॥
वितथो द्विपदो ज्ञेयः पदैकस्तो गृहक्षतः ।
वैवस्वतः पदकस्तो गन्धर्व्वो द्विपदस्थितः ॥
भृङ्गश्चैकपदो ज्ञेयो मृगश्चार्द्धपदस्थितः ।
पितरोऽर्द्धपदे ज्ञेयाः पदे दौवारिकस्तथा ॥
सुग्रीवो हि पदे ज्ञेयः पदस्थः पुष्पदन्तकः ।
पयसां पतिरेकस्तोऽसुरो द्विपदसंस्थितः ॥
शोषश्चैकपदो ज्ञेयः पापोऽर्द्धपद उच्यते ।
रोगश्चार्द्धपदो ज्ञेयो नागश्चापि पदे स्थितः ॥
द्विपदे विश्वकर्म्मा तु भल्लाटः पदसंस्थितः ।
यक्षेश्वरः पदो ज्ञेयो नागराड्द्विपदस्थितः ॥
पादस्था श्रीर्महादेवी दितिश्चार्द्धपदस्थिता ।
आपान्तपादसंस्थः स्यादापवत्सः पदस्थितः ॥
चतुष्पदस्तो विज्ञेयश्चार्य्यमा मध्यपूर्व्वगः ।
सावित्रस्तु पदो ज्ञेयः सावित्री पदसंस्थिता ॥
ततो विवस्वान् विज्ञेयश्चतुष्कैर्मध्यसंस्थितः ॥
इन्द्रश्चेन्द्राजयोर्भावेकैकपदसंस्थितौ ॥
मित्रश्चतुष्पदश्चैव पश्चिमे च व्यवस्थितः ।
रुद्रश्चैकपदो ज्ञेयो राजयक्ष्मा पदस्थितः ॥
धराधरश्च विज्ञेय उत्तरे च चतुष्पदे ।
चतुष्पदश्चतुर्द्दस्तो मध्ये ज्ञेयः प्रजापतिः ॥
देवतानुचरा बाह्ये सर्व्वे चान्तस्तथासुराः ।
एवं प्रयस्य कोष्ठानि रजसापूर्य्य देशिकः ।
एतेषामेव देवानां बलिं दद्यात्तु कामिकम् ॥"
रजसेति पञ्चवर्णरजोभिः । तथा च शारदायाम् ।
"उत्तानामपि देवानां पदान्यापूर्य्य पञ्चभिः ।
रजोभिस्तैर्यथोक्तेभ्यः पायसान्नैर्बलिं हरेत् ॥"
तथा ।
"पीतं हरिद्राचूर्णं स्यात् सितं तण्डुलसम्भवम् ।

कुसुम्भचूर्णमरुणं कृष्णं दग्धपुलाकजम् ।
विल्वादिपत्रजं श्यामम्मिश्रितं वर्णपञ्चकम् ॥"
स्यात् पुलाकस्तुच्छधान्ये इत्यमरोक्तेः तुच्छं अपकृष्टम् ।
"पूज्या मण्डलवाह्ये तु पूर्व्वामय्यादिक्रमात् ।
स्कन्दश्चैव विदारी च अर्य्यमा पूतना तथा ।
जम्भका पापराक्षस्यौ पिलिपिञ्जश्चरक्यपि ॥"
मण्डलकरणासामर्थ्ये शालग्रामसमीपे सर्व्वे पूज्याः ।
"शालग्रामशिलारूपी यत्र तिष्ठति केशवः ।
तत्र देवासुरा यक्षा भुवनानि चतुर्द्दश ॥"
इति पद्मपुराणवचनात् ॥
तत्रावाहनविसर्ज्जने न स्तः ।
"शालग्रामे स्थावरे च नावाहनविसर्ज्जने ॥"
इति वचनात् ॥
तदसम्भवे घटादिजले । प्रतिमास्थानेष्वपसु आवाहनविसर्ज्जनवर्ज्जम् । इति बौधायनवचनात् ॥*॥ एवं विशेषबलिर्मत्स्यपुराणदेवीपुराणाभ्यामुक्तोऽपीदानीन्तनैर्न अवहीयते । इति न लिखितः । किन्तु मत्स्यपुराणोक्तपायसबलिर्दीयते । तथा च ।
"पायसं वापि दातव्यं स्वनाम्ना सर्व्वतः क्रमात् ।
नमस्कारेण मन्त्रेण प्रणवाद्येन सर्व्वतः ॥"
अतएव प्रागुक्तशारदावाक्ये पायसमात्रमुक्तं तेन एव पायसबलिः ॐ ईशानाय नमः । इत्यादिना प्रयोगः । न च वाचस्पतिमिश्रोक्तमसुकदेवताये एष पायसबलिर्नम इत्यादि प्रणवादिनमस्कारान्तस्वनामरूपमन्त्रमध्ये देवप्रवेशस्यायुक्तत्वात् । तथा च ब्रह्मपुराणम् ।
"ॐकारादिसमायुक्तं नमस्कारान्तकीर्त्तितम् ।
स्वनाम सर्व्वसत्त्वानां मन्त्र इत्यभिधीयते ॥"
इति देवीपुराणम् ॥
"एवं भूतगणानान्तु बलिर्देयस्तु कामिकः ।
एतान् प्रपूजयेद्देवान् कुशपुष्पाक्षतैर्बुधः ॥
एवं प्रपूजिता देवाः शान्तिपुष्टिप्रदा नृणाम् ।
अपूजिता विघ्नन्ति कारकं स्थापकं तथा ।
एतान् प्रपूजयेद्देवान् कुशपुष्पाक्षतैस्तथा ॥"
अत्र पूजाया नित्यत्वात् वक्ष्यमाणमत्स्यपुराणवचने होमानन्तरं बलिदानाच्च बलेः काम्यत्वात् पूजा होमानन्तरं बलिदानाचारः । तथा च ।
"ब्रह्मस्थाने तथा कुर्य्याद्वासुदेवस्य पूजनम् ।
श्रियाश्च पूजनं कुर्य्याद्वासुदेवगणस्य च ॥
गन्धार्घ्यपुष्पनैवेद्यधूपाद्यैः सुरसत्तम ।
ततः संपूजयेत् तस्मिन् सर्व्वलोकधरां महीम् ॥
सुरूपां प्रमदारूपां दिव्याभरणभूषिताम् ।
ध्यात्वा तामर्च्चयेद्देवीं परितुष्टां सितानताम् ॥
ततः स्वनाममन्त्रेण सर्व्वदेवमयं हरिम् ।
ध्यात्वा समर्च्चयेत्तत्र यजेद्वासुनरं परम् ॥
ब्रह्मस्थाने ततो विद्वान् कुर्य्याद्वाधारमच्युतेः ।
तस्मिन् संस्थापयेत् कुम्भं वर्द्धन्या सह पूरितम् ॥
हैमं वा राजतं पात्रं मृण्मयं वा दृढ़ं शुभम् ।
सर्व्वबीजौषधीयुक्तं सुवर्णरजतान्वितम् ॥